

MALI OGLASI: 20 lir beseda, - **NAROCNINA:** mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - **FLRJ:** Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništva tržaškega tiska, Trst 11-5374 - **ZAK FLRJ:** Agencija demokratskega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 31, tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB 1. Z-375 - **Izdaja** Založništva tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Sumljive tajnosti z «doktrino»

Tajna poslanica Nehruju

tajna seja komisije poslancev

Eisenhower bi hotel Nehruja prepričati o nujnosti «doktrine» - V Beogradu poudariajo nevarnost hudih zapletljajev

spodarsko pomočjo, niti z izjavo, da bo vse storijeno v skladu z načeli Združenih narodov." Poizkus, da se področje Srednjega vzhoda spremeni v področje bitke blokov, je po mnenju v Beogradu nasprotno z stremljenji arabskih narodov. Miru in stabilnosti, osnovnim interesom narodov Srednjega vzhoda, kakor tudi novi duve zaostritve in oboroževalno tekmo, Eisenhewerjeva doktrina ne more pomagati, temveč samo škodo.

Začetek razgovorov Čuenlaj-Bulganin

MOSKVA, 8. — Moskovski radio javlja, da so se kitajski sovjetski razgovori začeli danes. Za sovjetsko vlado so ulejuje pr razgovorih Bulgarijin, Mikojan, Krusev in S. pilov, v kitajski delegaciji pa so Cuenla, ministri po predsednik Ho Lung, pomočnik zunanjega ministra Van Sia Hsiang in kitajski poslanik v Moskvi Lu Siao.

Maršal Bulganin je prišel dil v Kremliju koso na delegaciji. Po kosilu sta v

Agencija Tass je javila, o
sta si prvi dan kitajsko-sovj
skih razgovorov obe delegaci
izmenjali poglede o bodoče
razvoju odnosov med Sovje
sko zvezo in Kitajsko ter n
to začeli proučevati medn
rodni položaj.

dajala govor Bulganina, ki je imel na kosilu v Kremli. Bulganin je med drugim udaril prijateljstvo med sovjetskimi in kitajskimi ljudstvom in skupno borbo za zgraditev socializma. "Z razvojem sledimo razvoju socialistične izgradnje v va-

deželi in izkušnjo, ki ste jo pridobili na tem področju je dragocena za nas, ker pre-
stavlja velik prispevek k pr-
učevanju zgraditve social-
ma je dejal Bulganin.

Poudaril je zatem vlo
ljudske Kitajske pri delu
mir in zmanjšanje mednaro
ne napetosti in dejal: «Ze
cenimo stališče, ki ste ga 2

uzeli v vprašanju madžarske kontrarevolucije. Vaša podpora za razkrinkanje imperalističnih spletk v Vzhodni Evropi je bila dragocena za nas in za ves mednarodni komunistični gibanje.

V odgovoru Bulganinu Cuenlaj izjavil: »Samo tedaj ko se je kitajska komunistna stranka oprla na markizem-leninizem, je lahko zdala kitajsko ljudstvo k zmaji.«

Poudaril je zatim, da zmage kitajskog ljudstva morejo ločiti od podpore pomoči Sovjetske zveze, pripomni: «Ce se oddaljijo od marksističnih-leninističnih načel, ali če jih imamo sa

Zatem je Cuenlaj dejal, išče imperializem priložnosti za prevratno delovanje proti komunističnim vladam strankam in je dodal: »Z...

da lahko zmagamo, moramo okrepiti našo enotnost, enotnost vsega socialističnega bora, ki ga vodi Sovjetska zveza. Namen našega obiska v Sovjetski zvezi je prav iskanje okrepitve enotnosti naših dvema državama.»

**Predstavnik OZN
pri madžarskih beguncih
v Jugoslaviji**

BEOGRAD, 8. — Nocoj prispel v Beograd zastopnik visokega komisariata OZN begunce Amir Hoveida, ki bo razgovarjal z zastopniki državnega tajništva za znanje zadeve o madžarskih guncih. Med desetdnevnimi

vanjem v Jugoslaviji bo
veida obiskal kraje, kje
vajo madžarski begunci.
Zadnjih podatkih je v Ju
oslavijo prispelo skoraj 3 t
madžarskih beguncev. Od
se je 132 vrnilo v domov
800 jih je izrazilo željo o

tovtvi v druge države. 29
džarskih beguncev je že
potovalo v Francijo in
lijo.

—«»—

Trgovinska pogajanja

med Albanijo in FL

BEOGRAD, 8. — V Beogradu so se danes začeli razpravi vori med trgovinsko delegacijo Jugoslavije in Albanijsko da bi se dogovorili o

MOSKVA, 8. — Na povabilnosti iranskega parlamenta bo delegacija našega parlamenta 10. januarja odšla v Iran 10-dnevno službeno potovanje. Delegacija, ki jo vodi predsednik parlamenta, bo sestavljala tudi članice parlamentarne komisije za zunanje zadeve, ki so se v Moskvi srečale s članicami sovjetskega parlamenta, da bi razpravljale o vprašanjih, ki se nanašajo na razumevanje med državama. Delegacija bo v Moskvi ostala do 18. januarja, nato pa se bo odpravila v Iran.

29. IN 30. DECEMBRA JE ZASEDALO VODSTVO NEODVISNE SOCIALISTIČNE ZVEZE

Bližnji kongres NSZ bo odločil o združitvi z italijanskimi socialisti

V primeru, da se kongres izreče za združitev, mu tržaški neodvisni socialisti na tej poti ne bodo mogli slediti

29. in 30. decembra lani je v Rimu zasedalo vodstvo Neodvisne socialistične zveze. Udeležili so se ga Rinaldo Arri, Clara Bovero, Franco Ferrari, Antonio Giugiarini, Lucio Libertini, Vera Lombardi, Valdo Magnani, Attilio Palmisani, Salvatore Paolino, Giovanni Parolari, Bartolo Petronio, Vito Scaroni, Floriano Tumidini in Nino Woditzka. Prvi je spregovoril Valdo Magnani, ki je obrazložil shemo poročila tajništva. Z odobritvijo tega poročila se — po morebitnih spremembah in dopolnitvah — začne gibanje predkongresna kampanja. Vodstvo ne more sicer sprejeti nobene odločitve, ampak mora samo vzeti na znanje pretežne tendence in proučiti položaj ter prepustiti kongresu, da odloči o bodočnosti NSZ.

V načrtu poročila se najprej na kratko podaja zgodovina gibanja, nato pa se pojasnjuje, kako je po XX. kongresu sovjetske KP nastopila tudi v italijanskem delavskem gibanju globoka kriza, ki nas postavlja pred vprašanje, da se izdela neka nova perspektiva in nova politika za celotno razredno gibanje. Likvidacija stalinizma je nudila tudi italijanskim socialistom možnost avtonomnejšega stališča, zlasti v zvezi z njihovimi dosedanjimi odnosi do italijanske KP.

Ta novi položaj je omogočil tudi sestanke in stike med NSZ in drugimi socialističnimi organizacijami, zlasti pa je postal v ospredje vprašanje socialistične združitve.

Poročilo se nadalje združuje na sedanjem položaju, ki ga po eni strani označuje zastoj v protistalinističnem gibanju v sovjetskem bloku, ugoden razvoj na Poljskem in v bistvu neugoden razvoj na Madžarskem, hkrati pa zaostrovanje krize v zapadnem bloku, ker je v glavnem posledica anglo-francoske imperialistične napada na Egipt.

Vai ti mednarodni dogodki so imeli hude posledice tudi na italijanski notranji položaj. Opaža se poskus krepitve centralizma in demokratskega integriteta. Na komunistični stranki je imela kriza stalinizma dvojno posledico: po eni strani se opaža zmanjšanje njenega vpliva na volitve, po drugi strani pa je v njenih vrstah ustvarila aktivna opozicija, ki se zavzema za socialistično obnovo KPI. Glede poslednjega kongresa stranke, je rečeno, da se je vodila skupina s Togliattijem, ki se skušala postaviti v dvomni položaj, ki naj ji omogoči postaviti se na stran katerega koli zmagovalca v borbi, ki se vodi sedaj v ZSSR med stalinisti in protistalinisti.

V tem položaju veljajo za NSZ še vedno naslednje smerice: v zunanji politiki se neodvisni socialisti zavzemajo za pomiritev in aktivno koeksistenco in za podporo kolonialnim narodom. V notranji politiki ne sme socialistična združitev pomeniti razrednega razkola, odklanjanje protikomunistične politike pa ne sme pomeniti podpiranja sedanje politike KPI. Glede socialistične združitve stoji na stališču, da je ta možna samo pod pogojem, da se jasno in odločno prekinje s centrizmom sedanje vladne koalicije. Na sindikalnem področju pa se zavzemajo za enotno sindikalno organizacijo. Dokler pa ne pride do take organizacije, je mesto tudi neodvisnih socialistov v CGIL.

Glede perspektiv za bodočnost, se v poročilu poudarja, da mora neodvisna socialistična gibanje izdelati in predložiti tako politiko, ki bo veljala za celotno italijansko delavsko gibanje in ki bo zmogla premagati bodisi stalinstvo, bodisi socialdemokratsko umeritev. Pred gibanje se danes postavlja v perspektivi dve alternativni. Najprej gre za hipotezo, da se bo proces socialistične združitve zaključil v bližnji prihodnosti. V tem primeru bi se NSZ udeležila

zila ustanovnega socialističnega kongresa. Druga hipoteza pa je, da do združitve ne bo prišlo za daljšo dobo. V tem primeru bi se za gibanje postavilo vprašanje njegove združitve s PSI. Ta sklep bi ustrezal bodisi splošni zahtevi, da se poenostavi socialistične formacije, bodisi obziru, da se podpre tista največja socialistična formacija, ki bi se postavila na avtonomen in razredno teren. Vodstvo NSZ smatra, da so do združitve politični pogoji za tako rešitve, če bi bližnji kongres prišel do takega sklepa.

Po tem poročilu se je razvila diskusija, v kateri so skoraj vsi diskurirali izrazili svoje soglasje s poročilom, kakor tudi z zaključkom, ki se v sedanjem položaju pristopi k združitvi med NSZ in PSI. Glede tega vprašanja je izrazil svoje odločilno stališče je Bartolo Petronio, ki je dejal, da bi tržaški neodvisni socialisti ne mogli slediti ostalim tovaršem, če bi kongres sklenil združitev med NSZ in PSI, in to zaradi posebnega političnega položaja pri nas. V Trstu obstaja nevarnost, da PSI da prevelike koncesije tržaški socialdemokraciji, ki jo označuje neopustljivo in nediskriminirano protikomunistično stališče. V takem položaju je NSZ v Trstu bila postopoma ob rob procesa združitve, medtem ko v podeželskih občinah, kjer je PSI šibka ali sploh ne obstaja, pa neodvisni socialisti sodelujejo na avtonomni in enakopravni osnovi s komunističnimi občinskimi svetovlaci in z delavskimi zbormicami.

Po diskusiji in po zaključnem odgovoru Magnanija, ki je povzel glavne točke diskusije in pojasnil pomen gesla »Socialistična pobuda v razredni solidarnosti«, ki označuje sedanje stališče NSZ, so prešli na glasovanje glede omenjenega reda v zvezi s tajniškimi poročili. Dnevni red so soglasno odobrili, le tov. Bartolo Petronio je podal naslednje izjavo: »Kaj nekakšni stališči so po postavljeni KPI, po čemu, ki je v njej nastal po VIII. kongresu in po dramatičnih dogodkih na Poljskem in na Madžarskem, obravnava, po mojem mnenju, poročilo za kongres vprašanje na površini in zato pomanjkljivo objektivno. Pristane delavskega gibanja je jasno, da je vprašanje KPI bistveno odvisno od političnega in ideološkega razvoja te stranke v precejšnji meri tudi perspektiva naprednega socialističnega in demokratskega gibanja dežele. Mislim, da smo se mi — ko smo branili in ko trdimo nekatere temeljne točke za obnovo razrednega gibanja (tiste, ki odražajo nujnost, ki je nastala v objektivnem zgodovinskem razvoju) — sklicevali in se sklicevamo vedno na celotno delavsko gibanje, na vse skupine ali stranke, ki ga predstavljajo. V takem našem stališču je bila in ostaja zato vključena zami-

sl, da bi se ta nujni korak naprej celotnega razrednega gibanja ne mogel izvršiti in ideološki, organizacijski ali celo volilni konkurenci med neko skupino in ostalimi, temveč s splošno diskusijo, ki bi jo, tudi z našo pomočjo, pokrenili postopno vsi iskreni pristajalci socializma, ki se bore v delavskem gibanju, ne glede na skupino, ki ji pripadajo. Te koncepte zasledimo tudi v shemi poročila in, boljše, v naših težah. Zaradi tega je bilo potrebno, v tistem delu, ki zadeva VIII. kongres KPI, obravnavati obsejnejše argumente, obravnavati ga z večjo premišljenostjo in podčrtati ne samo šibkosti in negativne plati, ampak tudi one pozitivne, ki so se odrazile v delu v diskusijah, predesem v zaključni resoluciji, ki potrjujejo, da v obliki, ki ni povsem izrečna, načela in u-

smeritve, za katere se borimo in katerim bi morali v sedanjih fazah vsi pomagati do razvoja in uveljavljanja.

Vodstvo NSZ je hkrati imenovalo komisijo, ki ima nalogo, da izpolni in da dokončno obliko programskim tezam za bližnji kongres, NSZ, ki se bo vršil v Rimu 27. in 28. t.m. V tej komisiji so: Libertini, Magnani, Giovana, Lombardi, Petronio, Scaroni in Woditzka.

Kongres bo izvolil novi centralni komite NSZ; 18 članov centralnega komiteja bodo izvolile ustrezne regionalne delegacije, 21 članov bodo izvolili na plenarnem zasedanju na kongresu, ki jih bodo s tajnimi volitvami izbral izmed 42 kandidatov. Centralni komite bo izvolil 19 članov vodstvo, vodstvo pa bo izvolilo tajništvo.

KAKO SI JE BIL HIMMLER ZAMISLIL »POPLEMENITENJE« RASE

Udobna taborišča »Lebensborna« so verjetno dala 50 tisoč otrok

»Sveta dolžnost nemške žene in dekleta je, da postane mati tudi ne oziraje se na omajevanja civilnega zakona in običajev«

Osemindvajsetega oktobra 1939, to se pravi le nekaj tednov potem, ko je izbruhnila druga svetovna vojna, so v eni od nemških SS in policije dobile sledečo okrožnico:

»Vsaka vojna tista kri najboljše. Za ljudstvo so mnoge vojaške zmagе pomenile hkrati tudi poraz na področju njegove življenjske sile. V tem primeru največji poraz ni smrt najboljših moških, ki čeprav žalostno, predstavljajo le nujno potrebo, ampak pomanjkanje otrok.

»Stari izrek, da človek ne more mirno umreti, če nima sinov in hčera, je v času vojne vedno in znova pereč. Mirno more umreti le tisti, ki ve, da se njegov rod nadaljuje po njegovih otrocih. Najbolj dragoceno zadoščenje vdove, katere mož pada v vojni, je vedno bilo in bo otrok moža, ki ga je ljubila.

»Zato je ne glede na prihodnje omejevanja civilnih zakonov in običajev sveta dolžnost distinktivnih nemških žena in deklet, da tudi izven okvira zakona; ne iz lahkomiselnih, ampak globoko moralnih pobud, postanejo matere otrok tistih, ki odhajajo v vojno in za katere edino božja previdnost ve, ali se bodo nekega dne vrnili v svoje domove ali pa bodo padli za Nemčijo.

»Prav tako je sveta dolžnost moji žena, ki so sklepe države ostajajo domov, da se tudi nadalje množe. Nikoli ne smemo pozabiti, da bi zmagala orojna in izguba krvi naših vojakov ne imela nikakršne smisla, če bi tema dvema ne sledila zmagala rojstva, zmagala otrok, ki bodo nasledili našo vero zasledeno ozemlja.

»V času preteklih vojn so mnogi vojniki sklenili, da ne bodo imeli otrok vse dokler traja vojna, ker bi bili stalno v skrbeh, kaj se bo z njihovimi ženami in otroki zgodilo, če bi oni padli. Za vojake SS je ta strah neutemeljen in to iz sledečih razlogov: Prvič: vsi zakonski in nezakonski otroci čiste krvi, katerih očetje je bilo padli v vojni, bodo pod skrbstvom izbranih ljudi, da za kar bo osebno skrbel Reichsfuehrer SS. Mi bomo pomagali materam teh otrok, da bodo lahko prenašale vso materialno odgovornost za njihovo vzgojo in izobrazbo. Drugič: v primeru nesreče ali padebode otrok SS prevzelo vso skrb za te otroke, pa naj gre za zakonske ali nezakonske, ter za vse noseče matere. Po vojni pa, v primeru, če bi se očetje ne vrnili, bodo sile SS dale velikodušno gospodarsko pomoč vsem tistim, ki bi jo potrebovali.

»Pripadniki SS in vi matere otrok, ki jih Nemčija po-

trebuje, dokažite, da če ste pripravljeni se za Nemčijo boriti in umreti, da ste prav tako pripravljeni ji dati tudi nova življenja. Reichsfuehrer SS Heinrich Himmler.

Na ta dokument je po naključju našel ameriški pisec Stanley Moss.

To je bilo torej prvič, da je Himmler jasno priznal glavni namen njegove tako imenovane operacije »Lebensborna« (vir življenja), ki si jo je bil zamislil že leta 1936, ki pa je ostala dolgo let v strogi tajnosti. V svoji nadržani in puhligholnosti je Himmler sklenil, ustvariti esu perlorio raso otrok čistega nordijskega tipa. Ta nova rasa naj bi nekega dne naselila celotna, ki bi jih nemške čete, ki bi jih uničili, tradicionalno družinsko strukturo in ustvarili novo vrsto človeških bitij, ki bi bila erojena po državi. Sredstva te operacije naj bi bili moški in ženske, ki bi zaradi svojega zdravja in črnijske čistosti krvi bili izbrani kot razpoldna sredstva.

Metoda je bila relativno enostavna: SS-ovcem, ki so s sprejem v to celitno nacistično vojsko že itak morali ustrezati določenim izredno strogim pogojem, je bilo dovolj, da so prestali psihiatrični izpit, da so jih nato dolo-

čili v »eno izmed taborišč »Lebensborna«. Predvsem so izbirali tiste, ki so ustrezali tradicionalnemu liku »popolnega nordijca«. V zadnjih letih vojne so take »eplemenja« izbirali tudi v drugih nemških vojaških formacijah, vendar pa so imeli SS-ovci vedno prednost.

Mnogo težjim pogojem pa so morale ustrezati ženske. Te so morale najprej prinesiti potrdilo o arijskem poreklu vsaj za tri rodove nazaj. Visoke so morale biti najmanj 165 cm. Nadalje so morale pred prijemi podpisati izjavo, da v njihovi rodovini ni bilo podedovanih bolezni, božast in slabostmi; hkrati so se morale opovedati vsem pravicam od otrok ki bi jih rodile v času svojega življenja v taboriških »Lebensborna«. Poleg tega so se morale te ženske podvržiti številnim fizičnim preiskavam. Najbolj zaželeno so bile plavalas ženske s plavi mi čmi. Ko teh ni bilo, so sprejeli tudi druge etipe. Srednja starost teh žensk naj bi bila 23 let.

Taborišča »Lebensborna« so bila izredno razkošno urejena. Eno tako taborišče je bilo v starinskem dvorcu v Bavarskih alpih, daleč od vojnih nevarnosti. Drugo tako taborišče je bilo v borovem go-

zdu na obalah nekega gorkega jezera. Taborišče je bilo podobno razkošnemu planskem hotelu. V vseh teh taboriščih je bilo urejeno tako, da so njihovi gostje imeli skrajno udobno življenje: Hrana je bila izvrstna, postrežba pa popolna. Vsako taborišče je imelo kinematografsko dvorano, bazen za kopanje, igrišče, športne naprave. Zenske so se lahko ukvarjale z jahalom, športom, s smučanjem in drugimi športi.

Nekaj tednov pred porodom so te ženske pošiljali v posebne porodnišnice, ki so bile namenjene izključno ženskam, ki so uresničevale Himmlerjev načrt »Lebensborna«. V teh porodnišnicah so se javljale tudi druge poročne, ne neporočne ženske, ki so ponujale državi svoje otroke. V Nemčiji je bilo skupno 12 takih porodnišč, nekaj takih porodnišč pa je bilo tudi v Franciji, Belgiji in na Holandskem.

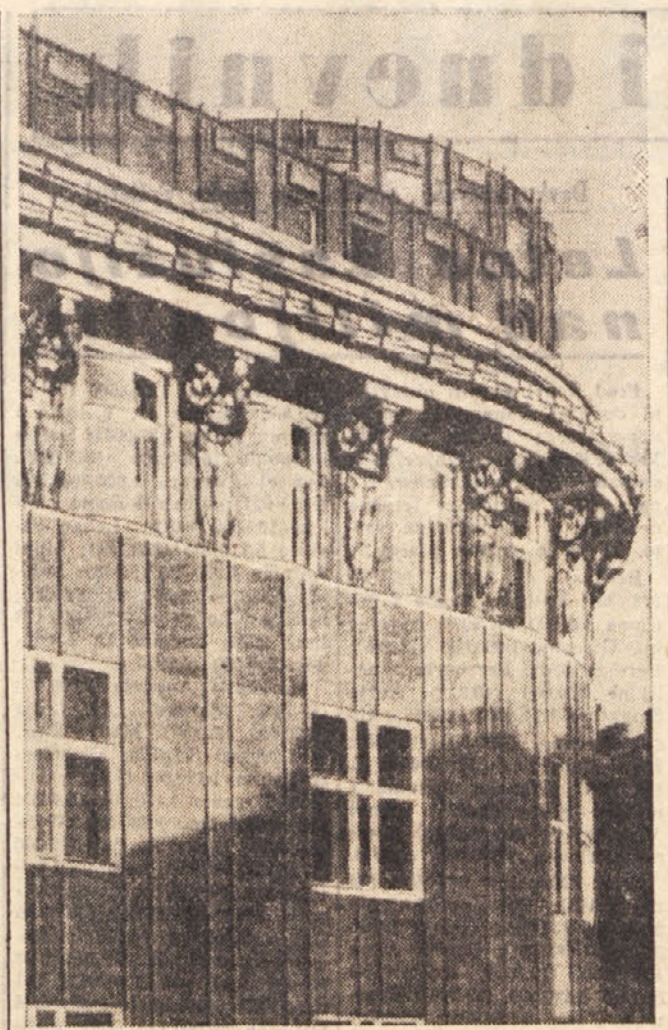
V času borbe za Berlin leta 1945 pa so zgoreli vsi dokumenti in ves dokazni material v zvezi s to »evlisko Himmlerjevo operacijo«. Vendar se računa, da je splošna »produkcija« vseh 12 porodnišč znašala okoli 10.000 otrok na leto, to se pravi, da je bilo v času vse vojne okoli 50.000 otrok rojenih po dr. žavis.

Kot vidimo, se je arhitekt Josip Plečnik močno uveljavil v dveh prestolnicah, na Dunaju in v Pragi. Toda še večji je njegov delež v prestolnici ožje domovine. Kolža vrsta let tega iz skromnega Plečnikovega dela v domovini ni dala le stotine novih slovenskih arhitektov, ampak ustvarila tudi celo vrsto konkretnih umetnin v slovenski arhitekturi in urbanizmu. Zlasti za Ljubljano velja, da ji je po njenem baročnem obdobju prav Plečnik dal njen nov zaključni obraz. Ljubljanska univerzitetna knjižnica, Zale, Tivoli, Tromostovje, Križarske, Trnovo in cela vrsta drugih arhitektonskih in urbanistično zaključnih predelov Ljubljane se v verigi njegove ustvarjalnosti spaja s preprostimi in zato prav tako umetniško zasnovanimi spomeniki padlim borcem iz zadnje vojne po vsej Sloveniji. Umetnostni zgodovinarji pa so Ljubljano že pomenovali za Plečnikovo Ljubljano.

V priznanje za vse to, kar je Plečnik dal svoji prestolnici in vsemu svojemu ljudstvu, je bil izvoljen za člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dobil je častni doktorat ljubljanske vseslovenske in Prešernovo nagrado.

Kot vidimo, se je arhitekt Josip Plečnik močno uveljavil v dveh prestolnicah, na Dunaju in v Pragi. Toda še večji je njegov delež v prestolnici ožje domovine. Kolža vrsta let tega iz skromnega Plečnikovega dela v domovini ni dala le stotine novih slovenskih arhitektov, ampak ustvarila tudi celo vrsto konkretnih umetnin v slovenski arhitekturi in urbanizmu. Zlasti za Ljubljano velja, da ji je po njenem baročnem obdobju prav Plečnik dal njen nov zaključni obraz. Ljubljanska univerzitetna knjižnica, Zale, Tivoli, Tromostovje, Križarske, Trnovo in cela vrsta drugih arhitektonskih in urbanistično zaključnih predelov Ljubljane se v verigi njegove ustvarjalnosti spaja s preprostimi in zato prav tako umetniško zasnovanimi spomeniki padlim borcem iz zadnje vojne po vsej Sloveniji. Umetnostni zgodovinarji pa so Ljubljano že pomenovali za Plečnikovo Ljubljano.

Josip Plečnik umrl

Prvo večje Plečnikovo arhitektonsko delo je Zacherlova hiša na Dunaju. Nasa slika prikazuje venec na Zacherlovi hiši. Delo je nastalo v letih 1903-1905

Predvčeršnjim je v Ljubljani umrl znani arhitekt Josip Plečnik. Ob njegovi smrti bi lahko rekli, da ga je smrt izrgala sredi dela, pa čeprav bi bil čez nekaj dni praznoval že 85-letnico življenja. Še pred mesecem dni je bil arhitekt Josip Plečnik v predavalnici, med svojimi študenti in tako rekoč pred smrtjo je dokončal enega svojih velikih načrtov in se pripravil za njegovo uresničitev. Napravil je načrt za prenos ljubljanske Nave na ljubljanske Zale, v čimer bi bila uresničena najidealnejša rešitev tega znanega ljubljanskega problema, kar bi hkrati pomenilo lepo arhitektonsko in vsebinsko izpolnitev vhoda v osrednje ljubljansko pokopališče, Ljubljana in vsa Slovenija je s smrtjo Josipa Plečnika izgubila velikega ustvarjalca, velikega umetnika.

Njegova življenjska pot je bila dolga in izredno plodna. Rodil se je 23. januarja 1872 v Ljubljani kot sin skromnega obrtnika — mizarja — in v mladih letih, kakal izredno risarski talent in nagnjenost za upodabljanje umetnost. Ko mu je bilo 14 let, je sklenil postati slikar. Do tega sklepa je prišel ko je opazoval Jurija Subica, ki je slikal znane freske v ljubljanski Sentjakovski cerkvi. Nekaj časa je bil že v šoli pri mojstru Ferdu Veselu, toda deželni odbor mu je onemogočil, da se je vpisal na obrtno šolo v Gradcu, kjer naj bi se izpopolnil za svoj poznejši poklic — mizarja. Toda njegova pot je krenila v drugo smer. V Gradcu je ostal štiri leta in poleg obrtniškega risanja je začel delati tudi arhitektonske risbe za svojega učitelja. S svojimi deli je nardarjeni mladenič vzbudil pozornost učiteljev, ki so ga napotili na Dunaj, kjer je postal risar v nekem znanem pohištvenem podjetju, za katerega je izdeloval načrte za notranjo opremo. Ko je mladi Plečnik na neki razstavi videl načrte slavnega dunajskega arhitekta Otona Wagnerja, ki jih je bil ta izdelal za neki cerkveni natečaj v Berlinu, se je tako navdušil za arhitekturo, da je prošil za vpis na akademijo, kjer je Wagner poučeval. Bil je sprejet in nekaj časa študiral v splošnem oddelku. Wagner pa je spoznal Plečnikovo talent in ga vzel v svojo posebno šolo in mu kmalu začel dajati že manjša naročila, ki jih zaradi preobličja dela sam ni mogel.

Iz te dobe so prva Plečnikova dela, ki se že vidi, njegova izredna samoniklost in velik smisel za moderno stavbarsko umetnost. Za jubilejno razstavo v Rotundi leta 1898 je Plečnik izvršil dekoracije, ki so njegov sloves utrdile. Pozneje je še večkrat pokazal svoje umetniške sposobnosti na tem področju, kot na primer z ureditvijo razstave dunajske Secesije leta 1907. V letih 1903 do 1905 je sredi Dunaja postavil znamenito Zacherlovo trgovsko hišo, ki je bila za tedanje dobo ena najnaprednejših poslopaj avstroogradske prestolnice. Po njegovih načrtih so postavili tudi več manjših stavb in vil v zunanjih mestnih četrtih. Leta 1908 pa je skupno s kiparjem Engelhartom postavil Luergerjev spominski vodnjak. Dve leti nato so nastali Plečnikovi načrti za moderno cerkveno poslopje v Herbststrasse v četrti Ottakring, kjer je Plečnik uporabljal najnovejše tipične pridobitve in novo gradivo — armirani beton. Bila je to prva betonska cerkev v vsej Avstriji in je značilna za miselnost tedanje dobe, ker so se ob zidavi cerkve razvile burne ideje. Vmes je morala poseči celo papeška kurija, ki je s posebnim odlokom dovolila, da se cerkev sežida.

Pok. arhitekt Josip Plečnik

KRSTNA PREDSTAVA V GLEDALIŠČU SLOVENSKEGA PRIMORJA V KOPRU

Vasja Ocvirk: »Peter Klepec«

Bilanca »starega leta« in nepopolne prve polovice letošnje gledališke sezone GSP kaže dobro: štiri premiere

elemente koroške pripovedi o Miklovi Zali in o Martinu Krapanu. Domata pesem od Kolpe je (kakor pri Zali) pripeljala Motilica do svojega očeta, zapretega v ječi grajstkega gospoda, bož Klepeca s turkum Grogom pa je imenitno podoben Krapanovu s Bradvom. To omenjam le za tegadej, ker bi rad poudaril, kako se dajo s spretnimi obrati uporabno izkoristiti motivi v domačem pripovedništvu. Seveda si je avtor pri dramatizaciji izmisli vrsto oseb, ki so še vnaprej zagotavljale živahno miselnost, dobro situacijsko igranje in spodoben uspeh pri mladih ljudeh.

Svojo »pripovedko« o petih dejanjih (kakor jo sam imenuje) je opremil z galerijo tipov, ki v slovenskem pripovedništvu s vrate predstavljajo že nekako na pol nastajene podobe iz preteklih dni. To so osilniški župan, občinski možje, grajski gospod in gospa, vitezi itd. Ne čisto slovenski, toda v Ocvirkovem delu kar primeren je grajski burkeš, pomemben nov po Motilici. Nov namreč v tem smislu, ker se v zgodbi o Petru Klepcu pojavlja kot prvi predstavnik pravice, da dopajanje na odru ustvarja, ali ga poganja naprej. Sicer bi bil lahko tipičen deseti brat

ali sploh kakšna mikavna podoba iz Jurčiča ali od drugega. Za domaćo, slovensko dramatiko je to dovolj nov prijem in smo ga v tem smislu lahko veselili, dasi smo pri tujih dramatikih (Thornton Wilder) kaj takega že videli. Vsekakor pa je ta Ocvirkov Motilic pravi »enfant terrible«, ki s figurovsko šegavostjo in zmernim, duhovitim humorjem poganja dejanja naprej in čez rampo. Teksta žal nisem prebral, menim pa tudi, da v nekaterih primerih to niti ni potrebno, kajti človek si v

podzavesti nehotе zasnúje svoj, subjektivni odskri prikaz in ga potem, prav tako nehotе, primerja s predstavo. Tokrat pa bi bilo potrebno, da tekst prečitam. Predvsem sem mnenja, da je cela reč predloga. Toda v mimobezni kutoarskih razgovorih sem zvedel, da je režiser delal erte. Takoj po predstavi pa sem zahteval, da so bile te erte v nekaterih replikah neumestne, da pa jih ni bilo tam, kjer bi bile koristne. In zato odskri prikaz in bil dovolj goščen in se je nečkrat razbujal v navedenem mozaič epizodnih aličij, ki s fabulativno linijo nimajo nobene prave zveze.

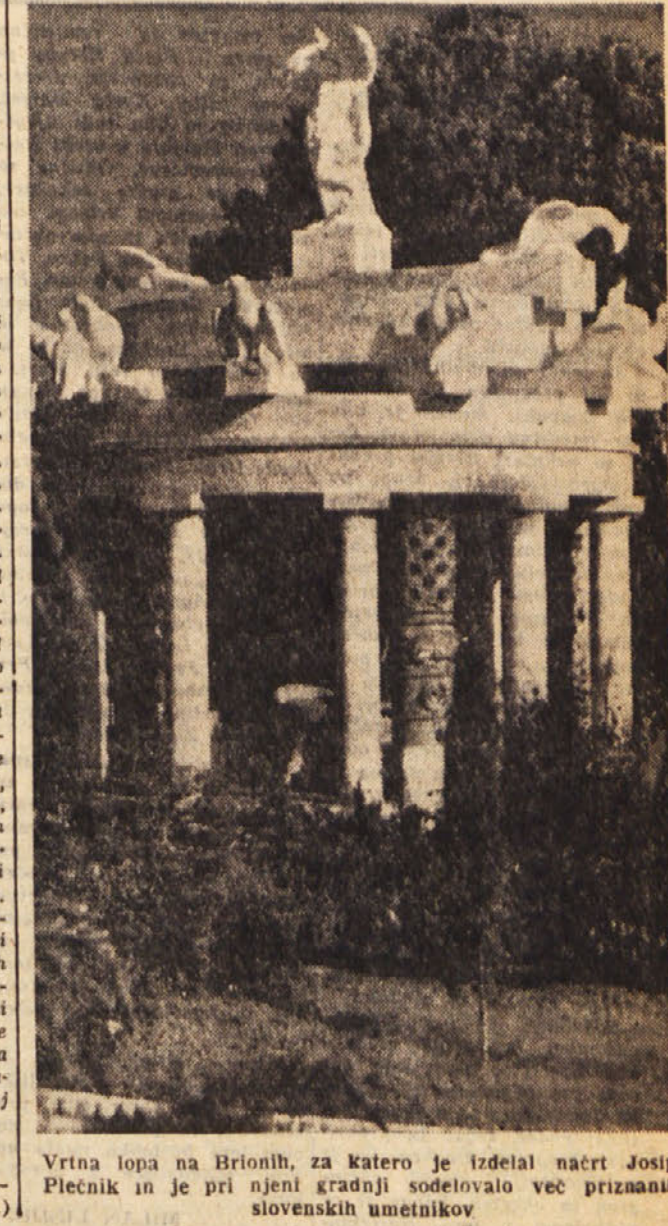
Pripovedko o Petru Klepcu je režiral in scenzno zasnoval Srečko Tiš. In tudi tokrat je treba spomniti na staro pravdo o tem, ali je mogoče opraviti dvojno ustvarjalno delo tako v redu, da bi ne bilo dovmajljivih pomislekov. Vsekakor ni mogoče, zlasti ne v gledališču, ki je še le na začetku svoje poti. Režiser je iz Petra Klepeca hotel napraviti veliki spektakel in to mu je v pretečni meri uspelo. Izmisli si je vrsto neoriginalnih in tudi neuspešnih eksperimentov, ki pa so — namesto da bi dopajanje poživili temeljito zavrti ritem in ga mestoma ce-

lo povsem zaustavili. Režiser je namreč zamudil eno samo bistveno stvar. Zamudil je, pomeniti, da je Ocvirkova pripovedka vseokoli realistična, da je realistična na celo replika, kjer Peter Klepec dobi svojo moč. In da je realističen predesem tudi dialog. Nemara je napak režisoral, da je pripovedka napisana za mlade ljudi in da je v tem primeru zakonito najna eksibicija vseh mogočih domislekov. Popolnoma nepotreben je bil na pr. zgornji til, za katerim je po svoje »oživila« Motilicevo pripoved o mladem Klepcu, poseben odsek je bil sila neimennih abelek neklih čudnih bitij, ki so poudarjala »nerealni« dušič, ko je Klepec dobi moč, nemogoča in smešna je bila za tem tilom povečana figura Petra Klepeca, nekakšno strašilo za vrabce. In tako naprej. Najbolj zanimivo pa je dejstvo, da vsega tega avtorjev tekst niti ne predpisuje. Režiser je v rešitvi razvil svojo fantazijo, toda v tem primeru čisto brez potrebe in na neliko »koda« Ocvirkovega teksta. Mladim ljudem v auditoriju bi storil velikansko uslugo, če bi prenesel na oder bož Petra Klepeca s turkum Grogom (kakor to tekst predpisuje), pa tega ni storil in si

VASJA OCVIRK

zapravil še poslednjo možnost, ki mu jo je dokaj hvalehna predloga nudila. Balet in silhuete in vizijska Klepečeva podoba za tilom — to so bile režiserjeve domislje, toda v sijajnem neskladju z realistično intonacijo avtorjevega teksta, ki pa jih je režiser z velikim pompom akcentiral. Bož Klepeca s Grogom, ki pa nosi v sebi naravnost virtuozne dramaturške močnosti, zlasti za otroke, je bil nekeje daleč za grajskim zidom. Režiserjev odnos do avtorja in gledališča je nekeje zelo podoben odnosu dirigenta do skladatelja v koncertni dvorani. In zelo domim, če bi bil skladatelj povsem zadovoljen, če bi dirigent interpretiral stavek kakšne simfonije bolj hitro, kakor je to avtor predpisal. Kaj šele, da bi partituri odvezal ali pa dodajal svoje lastne domisleke. Nikjer, resda, ne piše, da bi režiser ne mogel svetovati ali črtati, saj je to njegova dolžnost, ker navsezadnje vendarle bolj pozna odskri mehanizem od katerega koli avtorja. Toda to sme delati le režiser z velikimi, avtoritativnimi izkušnjami in, kaspada, takrat in na tistem mestu, kjer je to resnično potrebno, da dogajanje zgosti in osebe temeljito oblikuje. Če pa za to stvari nima pravega poslušala, naj to opravi dramaturg. Pri slabih tekstih ima pa še eno možnost: da režiser odkloni. Peter Klepec ni slab tekst. Malce predlog je v rezati bi ga bilo treba na pravem koncu. Iz ostvariti tako, kakor si je bil avtor vsaj v glavnih obrisih zamislil.

Vrtna lopa na Brionih, za katero je izdelal načrt Josip Plečnik in je pri njeni gradnji sodeloval več priznanih slovenskih umetnikov

Prejeli smo

Mednarodna politika — Letnik 8, števil 162. Izdaja Zvezna za novinarje Jugoslavije. Uredništvo: Beograd, Makedonska ul. 31. Odg. urednik: Milorad Mijović.

Commercial Information — Letnik IX, števil 12. Izdaja Zvezna za znanost za zunanjo trgovino v Beogradu. Odg. urednik: I. Barbalic.

Zdravstveni vestnik — Strokovno glasilo slovenskega zdravništva — Letnik XXV, števil 11. Odg. urednik: prof. dr. Ivan Marinič, Uredništvo: Ljubljana, Dalmatinova ulica števil 10-11.

Goriško-beneški dnevnik

Obmejni promet oseb in blaga v decembru

Mejo je prekoračilo 79.105 obojih državljanov

Kot vedno največji promet skozi blok pri Rdeči hiši
Povečan izvoz blaga v Jugoslavijo, zmanjšan uvoz

Promet na obmejnih blokih na Goriškem je bil v decembru preteklega leta zelo vreden. Najbrž so bili temu vzrok lepo vreme in pa prazniki; povečalo se je tako število italijanskih kakor tudi jugoslovanskih državljanov, ki so prešli državno mejo za obisk enega ali drugega obmejnega področja, začetnega v vidnem spoznanju. Skupno število jugoslovanskih državljanov, ki je prišlo v Gorico je bilo v decembru 58.646, italijanskih državljanov pa je bilo 20.459. Največji promet je bil kot vedno na mednarodnem bloku pri Rdeči hiši, kjer je potovalo 9.798 italijanskih državljanov in pa 20.330 jugoslovanskih državljanov, za tem je bilo največ prometa imetnikov prometne skozi blok v Solkanu, nato v Sempetru, v Mirnu, na Rafutu in po drugih blokih v Brdih in na Krasu.

Zelo se je povečal izvoz blaga v omenjenem mesecu, in sicer za skoraj štiri tone, tako da je znašal 6.470 stotov. Zmanjšal pa se je uvoz blaga iz Jugoslavije, in sicer od 125.947 stotov na 66.200 stotov.

Tužih državljanov, ki so decembra prešli državno mejo na bloku pri Rdeči hiši, je bilo pri odhodu 609, pri vstopu pa 826. Avtomobilistov je bilo v Jugoslavijo v decembru 866, prišlo pa 881. Italijanskih državljanov, ki so s potnim listom prekoračili državno mejo pri Rdeči hiši, je bilo pri odhodu 101, pri vstopu pa 826. 589 transportnih vozil je odšlo na drugo prečnico raznovrstno blago, pripeljalo pa 611.

Izvolitev zupana in odbornikov v Krminu

Neodvisni dr. Godeas postal krminski župan

V soboto zvečer je bila v občinski palači v Krmini prva seja novozvoljenega občinskega sveta, kateri je prisostvovali veliko število prebivalcev Krmina. Najprej je govoril o svojem delu dosedanjega župana Angelo Guerra, nato pa so presli na tajne volitve novega zupana in pa njegovih ožjih sodelavcev, članov občinskega odbora, ki bo v prihodnjih letih upravljal krminsko občino. S 15 glasovi proti enemu in s 4 belimi glasovnicami je bil izvoljen za župana 37-letni zdravnik dr. Renato Godeas iz Meduje, ki pa nekeje let prebiva v Krmini, kjer je zdravnik v bolnišnici in opravlja še vrsto drugih zdravstvenih funkcij. Godeasa so kot neodvisnega postavili za nosilca liste v zadnjem času pred volitvami demokristjani, ker bi bili drugače prav gotovo precej izgubili. V Krmini so se med samimi demokristjani pojavile različne politične tendence, ki ki lahko doprineše do vložitve dveh demokristjanskih

Vasja Ocvirk: «Peter Klepec»

(Nadaljevanje s 3. strani)

Pri slabih tekstih ima pa še eno možnost: da režijo odkloni. Peter Klepec ni slab tekst. Matec predlog je in rezati bi ga bilo treba na pravih koncih. In ostvariti tako, kakor si je bil avtor vsaj v glavnih obrisih zamislil.

Se lektorski obulusi (ki tudi ni bil predpisan po avtorjevih izjavah): menda je bila kar imenitna dolanjsčina, da si so nekateri Klepecu pravili Klepec (Motilec), drugi pa kar navadno Klepec. Vprašanje je, če je bila ta transpozicija preudarna in za gledalce, ki deluje na drugem dialektalnem terenu, kar je bil avtor postavil v ospredje, ali Kolpi, na meji med Slovenijo in Hrvaško in tudi to dejstvo ne govori v prid dolanjskemu karekterju.

Ocvirk je Petra Klepeca očito zasnovoval bolj na široko in s temnim občutkovskim podarkom, zato bi bilo vsekar kor bolj koristno, če bi tekst obdržali v knjižni slovenščini in bi ga otocili na primarnem terenu tudi bolj razumljivo. Tako pa je bila ta spreminitev v dolanjsko bolj sovrstna, domislek kakor usluga avtorju in gledalcu.

Sodeloval je ves igralski ansambl koprškega gledališča. Vio teče dogajanja (in tudi vso odgovornost) je nosil Janez Klavžar v vlogi Matila; vendar, tega in prebivalstva klepetar, živahen, ko je s prosojnimi govori občinstvo in ožretni, kadar se je vključeval v igranje, Harlekin

MILAN LINDIC

IZ RUPE

Smrt zavedne Katarine Buzin

Včeraj je v Rupe umrla Katarina Buzin. Pokojnica je precej časa bolela. Bila je tudi v bolnišnici, vendar ji zdravniška pomoč ni več mogla vrniti zdravja. Umrla je in zapustila štiri otroke, med katerimi je tudi tvoj. Vence-slav Buzin, ki je bil naš občinski svetovalec v prejšnjem občinskem svetu v Sovodnjah. Pokojnica je bila daleč naokoli znana zaradi svoje pri- vrženosti našemu narodu in njegovi horbi napredku. Med narodnoosvobodilno borbo je njena družina napravila veliko dobrega za partizanske borbe, ki se je bodo še dolgo časa spominjali zaradi njene- ga dobrega srca. Z njo smo izgubili eno izmed velikih žena, ki so bile z dušo in srcem na strani narodnoosvobodilne- ga boja. Vsi jo bomo ohranili v trajnem spominu. Svojem izrekamo naše iskreno sožalje.

V nedeljo v prosvetni dvorani

Čaj in simpatija v izvedbi SNG

Goriška publika dobro dojema tudi zahtevnejša dela

V nedeljo je Slovensko narodno gledališče iz Trsta gostovalo v goriški prosvetni dvorani z Andersonovo dramo Čaj in simpatija. Pri poljudnosti in pri večerni predstavi je bila dvorana posre- žena. Ne samo to! Udeleženci so z velikim zanimanjem sledili psihološkemu delu, kar polja trditve nekaterih emoci- onalnih, ki skušajo postaviti ocenjevanje nekega dela na po- psemu napačno osnovi. V o- stalem pa je drama Čaj in simpatija tudi drugje v sve- tu žela velik uspeh ter med drugim vrnila sloves precej pozabljeni filmski igralci In- grid Bergman, ki je nastopala v vlogi profesorjeve žene (Stefka Drolčeva).

Obenem z veseljem ugotov- ljamo razveseljevanje dejstva, da si je Slovensko narodno gledališče pridobilo na Goriškem se precej velik krog zvestih ljubiteljev, ki jim je obiskova- nje gledaliških predstav po- stopno kulturna potreba. S tem je bila ustvarjena trdna vez med SNG ter slovenskim ob- činstvom, ki se bo lahko samo- krepila.

In še nekaj besed o pred- stavah. Igra je občinstvo dobesed- no priklenila na oder. Igralci so prikazali poglavitno drama in svoje igralske vri- me, Stefka Drolčeva v vlogi profesorjeve žene je bila o- srednja osebnost in je svojo vlogo odigrala v velikem sti- lusu. Prav tako je Silvij Kobal prepričljivo podal problema- tiko mladega fanta, ki je ži- vel v svojevratnem okolju.

Joško Lukeš, Modest Sancin, Stane Rastresen in Julij Gustin pa so vsak po svoje pripomogli, da je drama za- živel pred našimi očmi. Čeprav je večerna publika nekoliko bolj sledila dogaja- nju kot popoldanska, nas to- niti najmanj ne moti, da bi ne zapisali naših ugotovitev, da je tudi na Goriškem po- začekih nekoliko lažjih del- nogoče od časa do časa z

sko vzmeten in realistično prizem. Petra Klepeca je dobro, za spoznanje preter- no obziru Karlo Marsel, spodobna je bila tudi njego- va mati Marjeta v osebi An- te Grunjevičeve. Odišče so bile sicer kratke sekvence, kjer je nastopal brižni trio ožinskih župan in oba občins- ka moža: Ignar Bačko, To- ne Albreht in Igor Pelan. Po- memba, živahna, toda figu- rativno lahka neokretna je bila vloga Burkeza, ki jo je pa sicer dobro rešil Marjan Lombar. Poleg Motileca je naj- bolj realistična vloga je bila grajska kuharica Barbara Brede Urbič, živahna in okret- na in predosem zelo naša, do- mača. Skrbno so svoje vloge odigrali še Jože Zalar (graj- ski gospod), Romana Lemut (grajska gospa) in Filipina Jerman (Agneta, njuna hči).

V ostalih vlogah so sodelovali: Tiberij Lemut, Oskar Ven- turini in Franjo Stibilj. Pri- mereno glasbo je izbral Zdrav- ko Gasperlin, kostume pa je zasnovala Zora Lusič.

Iz gledališkega lista posne- mano, da je bila kresta iz- vedba (ne vem, zakaj spraz- vedba?) Ocvirkovega dram- skega teksta namenjena po- memnbemu slavlju ob 200-let- nici Linhartovega rojstva. Vsekar najboljši originalna in tehna zamisel, vredna ve- rojstno, hkrati pa tudi lepo in spodobno darilo najmanj- šim obiskovalcem za Novele- no jeklo.

Bilanca starega letas in nepolne polovice gledališ- seje kaže dobro: štiri pre- miere. Peta premiera v no- vem letu bi lahko imela na- slovo: «Gledališče z avto- busa».

Daykoplavevalci dopolnilnega davka v Gorici

Letno zaslužijo nad milijon lir

Pred dnevi so bili objavljene dodatni sezname II. serije dopolnilnega davka za leto 1955-1956 v Gorici. Objavljamo seznam davkoplačevalcev z nad enim milijonom letnega dohodka, v oklepaju pa vsoto, ki jo je dolžan plačati.

Bardusco dr. Luigi 1.950.000 (73.730); Battista Nicola 2.100.000 (37.907); Bergine inž. Giacomo 1.060.000 (12.005); Bernardis dr. Ferruccio 3.100.000 (880.000) (40.312); Bette Salvatore 1.110.000 (19.417); Bi- goti Giovanni 1.600.000 (18.955); Bissi Domenico 1.520.000 (6.150) (610); Biancan Antonio 1.100.000 (20.000) (2.455); Bambi Virgilio 1.040.000 (21.420); Bres- san Milovan 1.530.000 (5.567); Ciani Guerrino 1.390.000 (39.750) (449); Colacino Antonio 2.190.000 (34.655); Comar Igino 3.700.000 (83.130); Contin Alma 1.220.000 (12.385); Costantino Bruno 1.420.000 (30.380); Cras- nich Ferri 1.320.000 (25.960); Culot dr. Giuseppe 1.390.000 (19.175); Cusulin Antonio 1.100.000 (15.000) (788.630).

Delchin dr. Mario 1.190.000 (7.520); De Rocco Vittorio 1.100.000 (13.858); Deve- tag Guido 1.080.000 (7.844); Di- Dato Carlo 1.280.000 (33.783); Di Giansantonio prof. Mario 1.100.000 (250.000) (17.980); Donati Bianca 3.200.000 (30.808); Do- nati Steno 5.140.000 (23.413); Dusa Carlo 1.770.000 (14.426); Fasolo Gino 3.600.000 (55.150) (249); de Fornasari Antonio 1.060.000 (2.088); Fumato Emi- lio 1.900.000 (10.342); Furlani Carolina 1.240.000 (7.980); Geotti dr. Aldo 1.260.000 (23.150) (285); Gherbi Ida 1.570.000 (4.029); Giustiniani Virgilio 1.100.000 (50.000) (4.197); Gorup Nives 1.460.000 (42.729); Grassi inž. Oscar 1.450.000 (43.150) (466); Gregori Egidio 1.100.000 (39.000) (29.181); Grigna- schi dr. Ugo 2.970.000 (48.150) (294); Grusovin dr. Antonio 1.410.000 (40.600); Grusovin inž. Giorgio 2.090.000 (14.700); Gu- giaro Edoardo 2.040.000 (45.647); Iarolas Gabriele 1.390.000 (8.150) (156); Ippolito Raffaele 1.100.000 (10.353); Kusterle Gustinio 2.860.000 (99.047); Ku-

Krvavi dogodek ob Soči

Zdravje zaročencev se stalno izboljšuje

Čeprav so zaslišali že kakšnih 20 oseb, še vedno niso pojasnili dogodka

Najrazličnejše govorice se širijo v zvezi s krvavim do- godkom, ki se je prejšnji te- den pripetil v Ul. Cappellari. Policija je na podlagi napotil Ceranija doslej zaslišala že okoli dvajset oseb, ki so za- vsi svoje preteklosti ali zve- z zaročencev osumljeni, da so bili na kakšen način so- udeleženi pri dogodku. To- da vsa sočlenja doslej še ni- moč nekako vinjen. Pri pad- cu se je potolkel po glavi.

Ob 17.30 je 10-letni Mario Lamando iz Ul. S. Antonio skušal s koleškom prehiteti mestni avtobus, ki je bil ustav- len na Koru. Ker pa se je prav v istem trenutku v sme- ritvi proti Ul. Carducci pripe- ljal na svojem avtomobilu 22- letni Mario Scambola iz Ul. Mazzini 5 v Gorici, se je Lo- mando prestrašil in se zale- tel v zadnji del avtobusa. Pri- tem se je hudo pokodoval po glavi, preteštel si je močnega in prebil zgornjo ustnico. Z av- tomobilom Zeleznega križa so ga odpeljali v bolnico, kjer so ga zdravniški zadržali na opazovanju.

Zaslišana je bila tudi neka ženska z Livade, ki je silila strela ter kmalu potem vide- la, kako so se prižale tudi avtomobila, ki je iz Ul. Cap- pellari zapeljal naprej v Ul. Levada, potem pa v Ul. Paladio. Z njenim popisom se povsem strinja izjava samega Ceranija.

Zdravstveno stanje Ceranija

Najrazličnejše govorice se širijo v zvezi s krvavim do- godkom, ki se je prejšnji te- den pripetil v Ul. Cappellari. Policija je na podlagi napotil Ceranija doslej zaslišala že okoli dvajset oseb, ki so za- vsi svoje preteklosti ali zve- z zaročencev osumljeni, da so bili na kakšen način so- udeleženi pri dogodku. To- da vsa sočlenja doslej še ni- moč nekako vinjen. Pri pad- cu se je potolkel po glavi.

Ob 17.30 je 10-letni Mario Lamando iz Ul. S. Antonio skušal s koleškom prehiteti mestni avtobus, ki je bil ustav- len na Koru. Ker pa se je prav v istem trenutku v sme- ritvi proti Ul. Carducci pripe- ljal na svojem avtomobilu 22- letni Mario Scambola iz Ul. Mazzini 5 v Gorici, se je Lo- mando prestrašil in se zale- tel v zadnji del avtobusa. Pri- tem se je hudo pokodoval po glavi, preteštel si je močnega in prebil zgornjo ustnico. Z av- tomobilom Zeleznega križa so ga odpeljali v bolnico, kjer so ga zdravniški zadržali na opazovanju.

Zaslišana je bila tudi neka ženska z Livade, ki je silila strela ter kmalu potem vide- la, kako so se prižale tudi avtomobila, ki je iz Ul. Cap- pellari zapeljal naprej v Ul. Levada, potem pa v Ul. Paladio. Z njenim popisom se povsem strinja izjava samega Ceranija.

Ob 17.30 je 10-letni Mario Lamando iz Ul. S. Antonio skušal s koleškom prehiteti mestni avtobus, ki je bil ustav- len na Koru. Ker pa se je prav v istem trenutku v sme- ritvi proti Ul. Carducci pripe- ljal na svojem avtomobilu 22- letni Mario Scambola iz Ul. Mazzini 5 v Gorici, se je Lo- mando prestrašil in se zale- tel v zadnji del avtobusa. Pri- tem se je hudo pokodoval po glavi, preteštel si je močnega in prebil zgornjo ustnico. Z av- tomobilom Zeleznega križa so ga odpeljali v bolnico, kjer so ga zdravniški zadržali na opazovanju.

DOBRICA ČOŠIĆ

DALEČ JE SONCE

37.

Uča ga je pazljivo poslušal in opazoval ter si prizadeval, da bi prodrl v njegovo ser in preveril Pavletovo mnenje. Pre- vidno in v zadregi je pripomnil, da ima Gvozden najbrž dru- gacne razloge, da tako misli, da pa on kot komandant še dalje iz čisto vojarskih razlogov vztraja pri svojem.

«Nikar tako! Še za izdajalca me hočeta napraviti. Sra- mota!»

«Ne dovolim, da bosta pogubila odred. Vsi trije smo od- govorniki zanj. Več kakor polovica kmotov je tu, ki sem jih jaz mobiliziral! In se razbesnili Gvozden ter se v enaki meri jezil na Pavleta in Uča. In njegovih besed je udarjal tudi so- vrastvo. Gvozden je razvnel razloži svoje mnenje o začasni razpustitvi odreda.

«Tisti Nikar tako ne kriči!» ga je hladnokrvno in tiho prekinil Pavle. «Takoj bom sklical partijski sestanek. Odstavili te bomo s položaja namestnika komandanta». Je dejal Pavle in odšel, da skliče komuniste.

«Če si me ti postaviš, me le zamenjaj!», je zakričal Gvoz- den ga njim.

Uča in Gvozden sta ostala sama. Uča ni vedel, kaj naj stori. Če bi se dalje vztrajal pri svojem mnenju, bi se znašel na isti črti z Gvozdenom. Tega ne more. Pavle ima prav, Gvozden se je demoraliziral. Če se bo Pavletu še dalje upiral, Pavle je trdočlen, ne bo popustil, bi to privedlo do razpustitve odreda in njegovega propada. V Pavletov nalet prav tako ne

Športni dnevnik

Po odobritvi Jugoslovanske nogometne zveze

Blagoje Marjanovič «Moša» bo treniral rimski «Lazio»?

Sloviti trener jugoslovanske nogometne repre-
zentance bo prevzel svojo novo funkcijo 1. maja
Nepotrjene vesti o prehodu Vukasa k Laziu

LJUBLJANA, 8. — Minuli

pretek in soboto je Upravni od- bor Nogometne zveze Jugosla- vije na svojem zasedanju skle- ni dovoliti trenerju jugoslo- vanske nogometne reprezen- tance Blagoju Marjanoviču «Moša», da lahko prevzame za dve leti treniranje rimskega «Lazija».

V zvezi s to novico piše ljub- ljanski športni tednik «Polet» naslednje: «Poplarni Moša si je pridobil v italijanskih klubih svoj sloves tedaj, ko je Jugosla- vija pod njegovim vodstvom slavila blestečo zmago nad italijansko reprezentanco v Turinu.

Ob nedavnem gostovanju BSK v Italiji so funkcionarji Lazia predlagali Moši vabljivo ponudbo, naj bi prevzel treni- ranje njihovega kluba. Mar- janovič je v načelu na to pristal, nato pa je moral dobi- ti še odobrenje jugoslovans- kih nogometnih forumov. Od- potoval bo v Italijo že sedaj, kjer pa bo čas do 1. maja letos. Ko poteče pogodba z dosedanjim trenerjem, Angle- sem Carverjem, izkoristil za izpolnjevanje v italijan- skem jeziku in za to, da se bo že sedaj seznanil z razme- rami v tem klubu.

Morda se bo marširsko upra- vljal, čemu se je trener Mar- janovič tako hitro odločil. To- da pogoj zanj so zares od- ločni. Za podpis pogodbe je prejel 2.500.000 lir, mesečno plačo bo imel v znesku 400 tisoč lir, premijo za vsako dobljeno tekmo 100.000 lir, za neodločen rezultat, ki bi ga doseglo moštvo Lazia, pa 50 tisoč lir. Mimo tega so se domnili, da bo prejel Marja- novič v primeru, da bo Lazio osvojil naslov prvaka, 3 mi- ljona lir, za drugo mesto 2 milijona, za tretje pa 1.000.000 lir nagrade.

Beograjski športni list «Fut- bal» pa objavlja kot nepo- trjene vesti, da je tudi stal- ni državni reprezentant in član kontinentalne reprezen- tance Bernard Vukas, ki je kot gost nastopil v moštvo BSK, prav tako podpisal po- godbo z rimskim Laziom. O- tem smo tudi mi že pred ča- som nekaj poročali, vendar iz poročil jugoslovanske tiska ni razvidno, da bi Nogometna zveza Jugoslavije o njegovem prestopu k Laziu razpravljala oz. zavzela kakšno stališče.

V zvezi z vestjo o angažmaju Marjanoviča pri Laziu pa je zanimivo tudi kar piše itali- janski športni list. Rimski Corriere dello Sport objavlja na primer intervju s predse- dnikom društva Lazio prof. Sil- liatom in športnim direktor- jem Rome Sarosijem. Prvi pravi da Marjanovič sploh ne pozna, da pa lahko zagot- ovi, da se nikoli ni pogajal za angažmaja kakšnega trenerja ne domačega, ne tujega. V bistvu je prof. Silatio zanikal vest o Marjanovičevem angažma- ju. Sarosi pa je izjavil: «Sploh nisimo mislili na možnost za- menjave trenerja, toliko manj s trenerjem velikega imena, ki ne pozna tajnosti in kom- plikacij našega nogometa».

Corriere dello Sport zaklju- čuje, da se zaradi tega zdi, da se za Marjanoviča zani- ma Genoa in Torino, posebno pa Genoa, ki mrzlično išče na- mestnika za Renza Maglia.

Iz dveh nasprotujočih si ve- sti iz različnih virov je zaen-

krat se težko izluščiti resnico,

ostaja pa dejstvo, ki ga po- trjuje tudi Corriere dello Sport, da pride Marjanovič v Italijo z dovoljenjem jugoslo- vanske nogometne zveze in da bo tu nadaljeval svojo trener- sko dejavnost.

Nogomet

Honved v Brazilijo

klub prepovedi

SAN REMO, 8. — Športni direktor Honveda Oesterrei- cher je poudaril namen vodstva in igralcev, da izpolnijo svo- jo obvezno do nekaterih južo- ameriških klubov. Brazilski

klub «Flamengo» je medtem

že dostavljal Honvedu vozne listke za letalo, ostalim čla- nom Honveda v San Remu pa se je pridružil tudi Cziror, ki se je mudil v Rimu zaradi svojih obvez do Rome. Hon- ved bo zapustil Italijo z le- talom 10. t. m., prvi nastop v Braziliji pa bo imel v Rio De Janeiru proti izbrani bra- zilijski enajstorki. 23. t. m. se bo pomeril z «Flamengo», 27. t. m. pa z «Vasco da Ga- mas».

Iz Rio De Janeira pa poro-
čajo, da brazilska nogometna

zveza doslej še ni prejela no- benega poročila FIFA glede prepovedi nastopanja Honve- da v Braziliji.

Priprave avstrijskih smučarjev

Sailer tudi letos št. 1

avstrijskega smučarstva

Avstrijski reprezentanti so doslej prevzili že

1500 km na smučeh - Namesto starih, nove moči

DUNAJ, 8. — Smučarska

sezona v Avstriji je v polnem razmahu in vrhunski avstrijs- ki smučarji, ki so največji mojstri alpskih disciplin, se vestno pripravljajo na velika mednarodna srečanja.

St. 1 avstrijskega smučar- stva bo slej ko prej tudi v tekoči sezoni Toni Sailer, klub raznim vestem o njegovem u- liku iz športne aktivnosti na- liku filmskim producentom.

Novi trener avstrijske smu- carske reprezentance, Roos- nerjev naslednik Toni Spiss, je o Sailerju izjavil: «Toni je v enaki formi kot tdkrat ko je v Cortini osvojil tri zlate medalje. Sailer je tudi spre- jel povabilo za nastopanje v Ameriki, kamor bo varjetno odpotval prihodnji mesec. Se- prej pa se bo seveda pomeril z najboljšimi evropskimi spe- cialisti v okviru naslednjih tekmovalov:

12. in 13. jan. na Lauber-
hornu pri Wengenu;19. in 20. jan. na Hahnen-
kammu pri Kitzbuhelu;

23. jan. v Bad Gasteinu;

30. jan. do 2. febr. v okviru zimskega športnega tedna v Garmiscu;

6. do 10. febr. na avstrijs-
kem državnem prvenstvu v Schrunsu.

Kljub odlični Sailerjevi for- mi, pa avstrijske smučarske strokovnjake tarejo tudi res- ne skrbi glede sestave avstrijs- ke reprezentance, katere vrh- so doslej znatno okrnjen. Sch- ster, Schneider in Stroltz so se odpovedali tekmovalstvu. Obe- raigier pa zaradi zloma noge pri nogometu vsaj v začetku sezone se ne bo mogel nasto- piti. Enakovrednih namestni- kov pa, ko so to pokazali že- vi treninji, razen Schranza 4- ni. Tako bodo trenutno udar- no moč predstavljali poleg Sailerja (22 let) še Molterer (25 let), Hinterseier (24 let) in Leitner (21 let), uspešno pa se bodo lahko uveljavili še o- menjeni Schranz (18 let), Gramshammer (24 let), Hill- Brand (22 let), Kurt Pair (19 let) in še Josi Rieder iz Ler- moosa, ki sodi med najboljše avstrijske stiliste.

Uča ga je opazoval z obupom, ki je postopoma prehal v- ravdnost in se mešal z zavistjo in obudovanjem. V ne- katerih trenutkih mu je bilo tako težko, da je hotel govoriti, kričati, ugovarjati: sam pri sebi je to tudi delal, toda krčevito, kot zvrzane podkvice stisnjene čeljusti, se niso moge odpreti. Odšel se je prebujati in ni čutil niti snega niti gozda niti tene, ki je prihajala s približevanjem mraka, niti radovedno vprašujoč pogledov partizanov, mimo katerih je stopal.

Bilaza se je noč. Pavletu je prinašala mir in nepopolno veselje, da se bo končno nočjo uredila njegova zamisel in ga osvobodila napete bojazni pred nemškimi napadom. Zeblo ga je v noge, pa je gazil po snegu, cepetal na mestu in raz- mišljal o nocojskem pohodu, o prehodu čez Moravo in o bojih, ki so pred njim. Neomajno je verjel v uspeh te akcije. Gvozdenovo odstavitev je občutil kot nekakšno nujno opravl- janje neprijetnega posla. Malo mu ga je bilo žal. Toda v tem hipu je bila velika važnega bojazen, kako bo to sprejel odred in še posebej kmetje iz tega kraja, ki so nanj navezani.

(Nadaljevanje sledi)

NOGOMET

Madžarska trenerja pojdelta v inozemstvo

BUDIMPEŠTA, 8. — Iz Bu- dimpešte poročajo, da bosta v kratkem zapustila Madžar- ska znana nogometna trener- ja Bukovy in Sos ter nadalje- vala svojo aktivnost v inozem- stvu. Po istih vesteh naj bi Bukovy že prejel ponudbe iz Južne Amerike, Španije, Ju- goslavije in Nemčije. Sos, ki je tudi športni direktor Fe- rencvarosa, pa naj bi prevzel treniranje jugoslovanskega mo- stva «Vojvodina» iz Novega Sada.

Iz Budimpešte tudi poroča- jo, da sta se vrnila člana Hon- veda nogometaša Mahos in Ti- chy. Prvi naj bi se prijavil za «Vasas», drugi pa za Ferencva- ros all Ujpest.

FLORENCA, 8. — Za sreča- nje v četrtfinalu nogometne- ga tekmovalja za pokal evrop- skih zmagovalcev s švicar- skim moštvom «Grasshoppers», je Fiorentina predložila evrop- ski nogometni zvezi naslednja datuma: za prvo tekmo 30. jan. v Florenci, za povratno 27. febr. v Zuerichu.

PARIZ, 8. — Nica in Real Madrid se bosta pomerila v četrtfinalu tekmovalja za ev- ropški pokal 14. februarja v Madridu in 13. marca v Nici.

KOLESARSTVO

PAOVO, 8. — Znani kole- sar Aurelio Cestari, ki je kot diletant dosegel 32 zmag, ki se je odlično plasiral na dir- ki Varsava - Berlin - Praga in načimno zmagal na dirki po Slovaški in ki je končno za- stopal Italijo na olimpiadi v Melbournu, je prešel med profesionalce in podpisal pogod- bo s kolegarskim društvom Ly- kie Lubian iz Padove.

Odgovorni urednik

STANISLAV RENKO

Tiska Tiskarski zavod ZIT - Trst